

ПРОДОВОЛСТВЕНИТЕ РЕСУРСИ НА БЪЛГАРИЯ ПРИ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ОБЩАТА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПОЛИТИКА НА ЕС

Проектът на ст. н. с. д-р Дарина Русчева, ст. н. с. д-р Петко Тодоров и ст. н. с. д-р Саша Грозданова, секция “Регионална и секторна икономика” (169 с.) с рецензенти проф. д-р ик. н. Людмил Петков (Икономически институт на БАН) и ст. н. с. д-р Румен Попов (Институт по аграрна икономика на Селскостопанската академия) е приет за успешно завършен от Научния съвет на Икономическия институт на БАН на 25 февруари 2009 г.

В *първа глава* на разработката е дадена обща характеристика на продоволствените ресурси и са открити новите условия, свързани с членството на България в ЕС, при които те ще се формират през следващите години. Акцентирано е върху стимулиращото влияние на една част от тях (достъп до Единния пазар на Общността, защита на производителите и потребителите на продоволствени продукти, получаване на средства от европейските фондове за подпомагане на земеделските стопани и др.) и ограничаващото влияние на други (прилагане на квотния механизъм на Общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС, стриктно спазване на единните стандарти за качество и безопасност на храните и др.) за развитието на продоволствените ресурси. Подчертана е необходимостта от комплексно изследване на ефекта от влиянието им.

Втора глава е посветена на възпроизводството на продоволствени ресурси в България в контекста на прилагането на ОСП на ЕС. Изследвани са количествени и структурни промени в стоковото производство (в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост) на основни продоволствени продукти. Резултатите от анализа аргументират извода, че независимо от променящите се в различна степен климатични и конюнктурни условия и спецификата на възпроизводството на продоволствени ресурси за стоковото производство в продължение на много години е характерна трайна тенденция към ограничаване на количествата и сравнително стабилна вътрешнопродуктова структура, обусловена от стеснени местни и външни пазари. Освен това резултатите от изследването не дават основание за предположение, че ОСП на ЕС има капацитет - сама за себе си, да въздейства върху състоянието на националните продоволствени ресурси. Единствено качеството би могло да се окаже податливо на положителни промени, продиктувани от ОСП на ЕС, за което обаче ще са необходими извънредни усилия и немалко време.

Предложен е подход за изследване на натуралното продоволствено стопанство в България. То осигурява постоянен и относително независим от общата конюнктура продоволствен ресурс. Разработен и експериментиран е подход за установяване на влиянието на прилагането на финансовото подпомагане на земеделските стопани в България от фондовете на ЕС. Той се основава на възможността за изследване на влиянието на дохода на селскостопанския производител върху неговата мотивация за разширяване на производството. ОСП на ЕС е безпомощна пред основните проблеми на българското земеделие, дори и да се приложи в пълния ѝ обем - като средства, предназначени за производителите. Дори техният 100-процентов за ЕС размер – 21.41 EUR/дка, не би бил в състояние да мотивира съществено разширяване на производството на който и да било продукт. Но по-важен е друг извод - че проблемите на българското земеделие са от системен характер и те не са податливи на “просто наливане” на пари в какъвто и да било режим. В този смисъл решаването им в дълбочина предполага специална национална селскостопанска политика, проектирана и осъществявана извън ОСП на ЕС, но в унисон с нея. ОСП посочва императивно целите на такава национална политика: максимална продоволствена независимост и приемливо възпроизводство на селското производително население. Такава национална политика би трябвало да има за предмет както стоковото, така и натуралното продоволствено стопанство.

В *трета глава* на проекта са изведени основни дисбаланси между ресурси и национална продоволствена сигурност. Характерът на ОСП на ЕС предполага преосмисляне ролята на националната политика по отношение на балансирането между пазарните и регулаторните механизми за осигуряване на продоволствени ресурси. Наложително е бъдещото договаряне на участието на България в ОСП на ЕС да се основава на предварително разработена стратегия за развитието на земеделието и на продоволствената сигурност на страната.